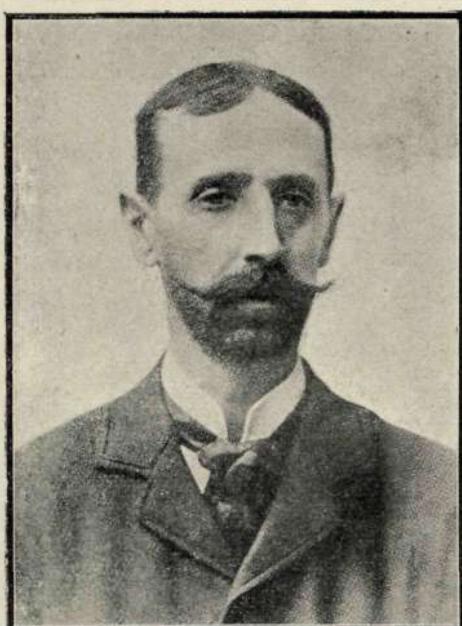

ALEKSANDAR UGRENOVIĆ

FRAN KESTERČANEK [1856-1915].

Najjači individualitet, najistrajniji i najplodniji radnik u ovo pola vijeka našeg šumarstva bio je neosporno — *Fran Kesterčanek*. On se toliko visoko izdigao nad prosječni nivo šumara u ovih pet posljednjih decenija, da u ovom istorijskom času moramo napose zastati pred njegovom sjenom, da mu odamo naše najdublje poštovanje. Treba da mu se poklonimo ne samo kao članovi Udruženja i njegovi učenici, već i kao drugovi, otadžbenici i ljudi.

Fran Kesterčanek rođio se u Zagrebu 1856., gdje je svršio osnovnu i srednju školu (1874). Šumarske nauke apsolvirao je u Mariabrunn-u (1874/1875) i Beču (1875—1877). Po svršenim naucima eno ga kao šumarskog vježbenika kod direkcije katastra u Zagrebu. Na tom položaju izdržao je Kesterčanek jedva 7 mjeseci. Mora da je u njemu čitavo vrijeme po svršetku nauka ključala živa želja za naučnim i nastavničkim radom, koju je ponio iz škole. Gonjen tom živom željom dolazi već u jesen 1878. kao asistent na Gospodarsko-Šumarsko Učilište u Križevcima. Po položenom praktičnom šumarskom ispitу postaje „pravi učitelj“ (1880). Mlad — jedva su mu bile 24 godine — počinje on nastavničku karijeru. U svojoj bezgraničnoj ljubavi za struku prima on na svoja ledja svaki teret. On predaje uporabu, tehnologiju, upravu, dendrometriju, povijest i literaturu šumarstva. Kasnije je predavao botaniku, čuvanje, statistiku i entomologiju. Pored svega velikoga obima nastavničkih dužnosti on nalazi vremena da radi i literarno. Njegova dendrometrija izlazi već 1880., u Šumarskom Listu javlja se 1880., računanje izdaje 1882.

Na poziciji nastavnika izdržao je Kesterčanek neko pet godina. Godine 1883. kida on sa nastavničkim radom, prelazi u administrativnu službu i u svojstvu županijskog nadšumara dolazi u Zagreb. To je prvi jači lom, koji je nastao u njegovoј duši.

Mlad, željan rada i obrazovanja, željan napretka zavoda, struke, staleža, nailazi na prepreke ostvarenju svoga programa. I kad vidi, da se njegove ideje ne mogu da probiju kroz predrasude i nerazumijevanje, on radije napušta nastavnički rad, koji mu je toliko drag. On ga ne napušta samo na kratko vrijeme. On u upravnoj službi ostaje ravno deset godina (1883—1893).

Odakle taj jaki i duboki lom u Kesterčanekovoj duši, nije teško dokučiti iz njegova literarna rada. Njegovo je najdublje uvjerjenje bilo, da je Križevačkom Učilištu potrebna reforma. Treba ga — kaže on — ili prenijeti u Zagreb na univerzitet kao odsjek za šumarstvo (Š. L. 1881/108) ili ga podići na stepen akademije te tražiti ispit zrelosti kao uslov primanja. Sa tim svojim idejama i predlozima o reformi došao je Kesterčanek očito u konflikt na dva fronta. Na jednom stajali su njegovi stariji drugovi nastavnici, a na drugom vlast. Kad nije mogao da dokuči ovaj cilj, on povlači konzekvencije i odlazi.

Punih 10 godina ostaje on uporan i ne popušta. Uprkos svojoj velikoj ljubavi za nauku i nastavu on trpi i pregara, ali ne ustupa. Taj ga borbeni stav ipak ne smeta, da on sveudilj radi u svim smjerovima. Radi u Šumarskom Društvu, uredjuje Šumarski List, piše djela i članke, pokreće pitanje organizacije šumarske uprave i nastave. Mićemo se na taj njegov rad još vratiti.

Kad je stekao uvjerjenje, da je ova važna pitanja skrenuo u pravi kolosjek, kad je predosjećao, da ona počinju da dozrijevaju, vraća se opet nastavničkom radu (1893). Vraća se i strpljivo čeka radeći punih šest godina, dok se nije ostvario njegov davni ideal — šumarska visoka škola. Osnovana je Šumarska Akademija (1899). Nije to bilo posve ono, što je on želio i zamišljao. No on se zadovoljio i s tim te uporno dalje radi i kao nastavnik i kao organizator.

Radio je tako na Šumarskoj Akademiji punih 16 godina, dok nije sred rata (1915) zaklopio oči zauvijek, ne dočekavši da se ostvare njegovi ideali — slobodno šumarstvo u slobodnoj otadžbini.

Kad mi danas posmatramo Kesterčanekov lik iz perspektive od pola stoljeća, onda nam se on ukazuje — kao *potpun čovjek*. Kažemo potpun čovjek zato, što su u njemu bili ujedinjeni i sliveni svi kvaliteti valjanog čovjeka, vrsnog nastavnika, plodnog literarnog radnika, uzorne socijalne jedinice, iskrenog druga i poštenog patriote. Kesterčanek je za šumarstvo Slovenskog Juga bio jedan od onih ljudi, kakovi se danas rijetko radjaju. Mi vjerujemo, da će on i u budućnosti još dugo ostati nedostižan.

Kao *čovjek* Kesterčanek je bio potpuno svoj. To znači, on je bio posve izgrađenog individualiteta, posve odredjene ideologije i kamenih principa. Volja mu je bila jača od čelika. Zato je on tako odlučno i uporno branio svoja načela i protiv onih, koji su bili jači vlašću. Moral mu bijaše tvrdji od kamena. Zato se on u svojoj nesobičnoj ljubavi borio za ideale šumarstva ne pitajući, da li će stradavati lično. Bistroća njegova uma bila je udružena marljivošću mrava, istrajnošću diva i tačnošću sata. Zato je i mogao dati toliko mnogo. Njegova odlučna stručna spremna, prekaljena lju-

bavlju za struku i stalež i otadžbinu, nošena izrazitim sposobnostima inicijatora, sazdana je u njemu kvalitete, koji se jedva mogu ocijeniti.

No sve te svoje odlične sposobnosti, nagomilane u fizički slabom tijelu, dao je on zapravo nama — šumarstvu i šumarima. Dao je jednako šumarskoj nauci, literaturi, udruženjima (šumarskom i lovačkom), staležu i otadžbini. I zato je *Fran Kesterčanek i velik i potpuno naš*.

Nastavnik je postao gonjen prirodnom sklonošću i čežnjom. I u prvom i u drugom periodu svoga nastavničkoga rada on je razvio zamjeran aktivitet naročito iz područja produkcione skupine (Uzgoj, Uporaba, Čuvanje). Zbirku učila za uzgoj šuma na Šumarskoj Akademiji tako je kompletno uredio, da sa punim pravom nasljednik Kesterčanekov, profesor dr. Petračić kaže, „da bi nam na njoj mogle da zavide i mnoge starije visoke šumarske škole“. Živo se trudio, da Šumarska Akademija dobije svoj arboretum i pokušni vrt. Očekivao je, da će se ta njegova želja, a nastavnička potreba moći ostvariti kupom zemaljskoga dobra Božjakovina. Tu životnu želju pokojnikovu ostvario je tek njegov nasljednik — profesor dr. Petračić — kad je kupljeno fakultetsko dobro Maksimir. Ekskurzije slušača iz uzgoja i uporabe vodio je sa mnogo ljubavi i znanja. Mi, koji smo bili njegovi učenici, znamo sa koliko su se tačnosti ove morale da izvršuju.

Kad je podignuta Šumarska Akademija, on je u zajednici sa profesorom Hlavinkom vrlo aktivno saradjivao na njenom definitivnom uredjenju. On je kod toga svoga rada daleko gledao. Smatrao je potrebnim, da obrazovanje šumara mora biti ravno onome drugih naših „akademski obrazovanih ljudi“ i ne smije biti manje od obrazovanja šumara zapadne Evrope. Konačno na osnovu toga obrazovanja treba da se otvore vrata državne službe i domaćim sinovima, koja su — kako je poznato — za vrijeme madžarske uprave u rodjenoj kući rodjenim sinovima bila zatvorena. On je dakle ovo svoje nastojanje stavio *u službu narodne misli*.

Pored redovne nastavničke dužnosti Kesterčanek je bio prvi pročelnik proforskoga zbora Šumarske Akademije. On je bio i *čuvar Šumarskoga Muzeja*, koji je bio — iako svojina Šumarskog Društva — u državnoj upravi. Njegova je zapravo zasluga, da je taj Muzej uredjen. Kao nastavnik učestvovao je na šumarskom kongresu u Beču 1907.

Kesterčanekov *literarni rad* je obilan. On je silom prilika enciklopedista — no plodni enciklopedista. Literarno je radio gotovo na svim poljima šumarske nauke. Kao takav on je zapravo i najjači pokretač narodne šumarske literature. Iako kajkavac po obrazovanju, on probija led naše narodne šumarske terminologije.

I u njegovom literarnom radu ispoljava se njegova ličnost. Štogod piše, piše snagom velike uvjerljivosti. Pretrpan radom on nije mogao suviše da ulazi u detalje. Ali što je pisao, sve je bilo dobro provareno i prekaljeno kritikom njegova vanredno oštra uma. Ništa u njega nije gola recepcija tudihih ideja. Sve je osvijetljeno svjetlošću osebujnih prilika male njegove otadžbine. Tomu je priznavala i strana kritika vrlo rano (Centralblatt, Wien 1881. S. 214.). Kesterčanek, koji je upravo lomio sama sebe radeći za interesu šumarstva, koji se — kao i svaki jaki individualitet — borio sa

mnogo prepreka i neprijatelja, nije dospio da se bavi naučno-istraživačkim radom u današnjem smislu te riječi. On je morao u isto vrijeme da bude i nastavnik i funkcioner dvaju udruženja, urednik dvaju listova, borac za ugled staleža i — literarni radnik. Upravo je čudo odakle mu tolika energija.

Njegova književna djela jesu ovo:

- „Dendrometrija”, 1880.,
- „Osnovi nauke o računanju vrijednosti šuma”, 1882.,
- „Kratka povijest šuma”, 1883.,
- „Šumski zakoni i zakoni o lovu”, 1887.,
- „Beschreibung des patentierten Pfisterischen Imprägnierungs-Verfahrens”, 1888..
- „Zakon o lovu od g. 1892.”, 1893.,
- „Službeni naputak za nadzirače lova u Hrvatskoj i Slavoniji”, 1895.,
- „Lovstvo”, o kojemu ćemo još govoriti, 1896.,
- „Šumski zakoni, propisi i naredbe za Hrvatsku i Slavoniju”, 1898.

Pored toga Kesterčanek je vanredno mnogo radio u *Šumarskom Listu punih trideset i pet godina* (1880—1915), kojemu je on bio *urednikom u dva maha* — svega deset godina.

Kesterčanek spada medju najistrajnije i najagilnije radnike Hrvatsko-Slavonskog Šumarskoga Društva, kojemu je on ostao član sve do svoje smrti. Već kao asistent u Križevcima (1878) postaje on član društva. Godine 1879. vidimo ga na zajedničkoj krškoj skupštini Hrvatsko-Slavonskog, Krajinsko-Primorskog i Austrijskog Šumarskog Društva. Na skupštini u Vinkovcima (1880) predaje o tehničkim svojstvima drveta. Tajnik i urednik Šumarskoga Lista postaje već 1881. Tajničke poslove vodi sve do god. 1893.

On sa neiskazanom ljubavi i oduševljenjem prijanja uz rad. U svojim apelima i kao urednik i kao tajnik on svakom prilikom budi od nerada usnule, podstiče slabe i neodlučne, bodri one, koji su već pošli za njim, a žigoše svojim oštrim sarkazmom nehajnike. On se ne ograničava samo na tekući rad i izvještaje. On pokreće misli, iznosi predloge, zagovara ih i privodi u život. Na njegov predlog Društvo traži (1884), da se putem zakona uredi pitanje urbarskih općina. On pokreće fundamentalno pitanje reorganizacije šumarske uprave i nastave. On aktivnog uzima učešća na skupštinama ne samo kao tajnik već i kao predavač. On zastupa Društvo u javnom životu.

Pa i onda, kad nije bio tajnik već samo odbornik, on ne sustaje u svom radu. U znak priznanja Hrvatsko-Slavonsko Šumarsko Društvo izabralo ga je za *potpredsjednika (1906—1908)* i *za časnim članom*.

Kesterčanek je razvio veliku akciju i u „*Hrvatskom društvu za gojenje lova i ribarstva*”. On je zapravo jedan od utemeljača i prvi tajnik toga Društva. On je izradio društvena pravila, lično se zauzimao da sakupi što veći broj članova. Sjednički zapisnici prepuni su njegovih predloga, da bi se što bolje unapredili interesi Društva. Koliko se cijenio njegov lični rad, vidi se iz činjenice, da je on biran za tajnika Društva i onda, kad je po zvaničnoj dužnosti stalno obitavao van Zagreba (u Varaždinu i Križevcima). Tek ga bolest (1910) prekida u tom radu. No on ipak i dalje

ostaje odbornik Društva i stavlja sve svoje znanje i svu svoju ljubav za lovstvo u službu udruženja. Njegova je zasluga, da je Društvo bilo konzultovano prilikom doноšenja zakona o lovnu. Kako to redovno biva, tu po Društvo časnu zadaču i priznanje opet je na svojim ledjima iznio Kesterčanek — izradivši traženi projekat.

Od njega potječe predlog, da se na Šumarsko-Gospodarskom Učilištu uvedu predavanja odnosno tečajevi o ribarstvu. Njegova je ideja (1892), da je Lovačko Društvo zatražilo zaštićivanje faune u Obedskoj bari. On je dakle već davno ispravno shvatio potrebu i važnost zaštićivanja prirodnih spomenika. Na njegov predlog pokrenute su lovačke izložbe u Zagrebu (1891, 1898, 1900, 1902, 1906). On je lično rukovodio te radove. On je saradjivao i na stranim izložbama (1896 Budapest, 1900 Paris), gdje je trebalo da se prikaže lovstvo njegove domovine.

I *Lovačko-Ribarski Vjesnik* (1892) njegovo je čedo. On mu je urednik sve do 1910. Razradio je i štampom izdao zakone i propise o lovstvu, kako smo to već spomenuli.

Kruna njegova rada na području lovstva jest njegovo djelo „*Lovstvo*”, što ga je sa mnogo znanja izradio na poziv Lovačkoga Društva.

Pored svih tih funkcija Kesterčanek je mnogo godina vršio dužnosti ispitača na praktičnim šumarskim ispitima.

Kesterčanek je neosporno bio *pravi narodni čovjek*. Kod njega se posve jasno može da konstatiše jedna opća pojava. Što jači i što veći duh, to dàlji i to širi njegov pogled u budućnost. Ne smije se previdjeti, da njegov rad pada u vrijeme narodnog pokreta, koji se kreće oko ideologije Štrosmajerove. Već sa skupštine u Vinkovcima (1880) ide posebna deputacija šumara da se pokloni velikom vladici. U toj deputaciji vidimo i mladog Kesterčaneka.

Kesterčanek kao narodni čovjek vjeruje, da su Hrvati i Srbi jedan narod. On tu misao propagira, čim je preuzeo uredništvo Šumarskoga Lista. On uspostavlja veze sa srpskim šumarima. Već godine 1884. bude izabran za *počasnog člana Srpskog Poljoprivrednog Društva u Beogradu*. On se tom čašću i ponosi, jer je stavlja pored svoga imena na naslovnu stranicu Šumarskog Lista. Kad je ono protunarodna vlast (barun Rauch) Šumarskoj Akademiji naturila za nastavnika šumarskih disciplina nešumara, pregazivši jednog narodnog čovjeka, ustala je protiv toga nasilja akademska omladina i — Kesterčanek.

U času, kad pred nama ustaju žive uspomene na Franu Kesterčaneka, toga najidealnijeg i nedostižnog šumara Slovenskoga Juga, naviru nam na usta riječi, što smo ih napisali o smrti pokojnika (1915):

„Šapat boli struji srcima našim, šumom i lugom ojadjenog nam doma. No veliki Tvoj lik, ponosna čela, iskršava u duhu našem, živi u njem i dalje a živjet će takav na pokoljenja”.

Slava Franu Kesterčaneku!

